

A DRUPAL 8 TARTALOMKEZELŐ RENDSZERNEK ÉS KÉZIKÖNYVÉNEK MAGYAR FORDÍTÁSA

THE HUNGARIAN TRANSLATION OF THE DRUPAL 8 CONTENT MANAGEMENT SYSTEM AND USER GUIDE

KALCSÓ GYULA¹–ERTL-BAKOS BALÁZS²

Absztrakt: A Drupal tartalomkezelő rendszer (CMS) valószínűleg az egyik legismertebb, szélesebb körben használt, legmegbízhatóbb és legbiztonságosabb tartalomkezelő rendszer és integrált fejlesztői keretrendszer. Ezen az ingyenes platformon világszerte standard és nagy forgalmú weboldalakat fejlesztenek. A Drupal-közösség az egyik legnagyobb nyílt forráskódú közösség a világon, ezért forrásnyelve az angol, és ahhoz, hogy fejlesztésében részt vehessünk, tudnunk kell angolul. Azonban kisebb-nagyobb, különféle anyanyelvű beszélőkből álló közösségek állítanak elő igen sok nyelven tartalmakat, és fejlesztik az alaprendszert és számos különféle modult.

A Drupal 8 a Drupal történetének legnagyobb frissítése, amely 100 nyelven áll rendelkezésre. A bonyolult Drupal 8 rendszer felhasználói alapkézikönyve egy több mint 200 oldalas műszaki szakszöveg. Eddig 10 nyelvre fordították le, köztük magyarra is. Jelen tanulmány tárgya a szöveg magyar fordítása, a fordítók által összeállított terminológiai adatbázis, a fordítási folyamat során használt szoftverek (pl. a Free TM), valamint általában véve a Drupal és különösen a felhasználói kézikönyv fordításának alapelvei. A tanulmány szerzői maguk is Drupal-felhasználók, és egyikük a szöveg egyik lektora is volt, így a publikáció az ő magyar Drupal-közösség fordítási és nyelvhasználati gyakorlatával kapcsolatos megfigyeléseit is tartalmazza.

Kulcsszavak: Drupal, tartalomkezelő rendszerek, fejlesztői keretrendszerek, nyílt forráskódú rendszerek, szakszöveg-fordítás

Abstract: The Drupal content management system (CMS) is probably one of the best-known, most widely used, most reliable and most secure CMSs and integrated development frameworks. Standard and high-traffic websites are developed by this free platform worldwide. The Drupal community is one of the largest open source communities in the world, therefore its base language is English and one must speak English to participate in Drupal

¹ KALCSÓ GYULA
főiskolai docens
Eszterházy Károly Egyetem, Magyar Nyelvészeti Tanszék
3300 Eger, Eszterházy tér 1.
kalcso.gyula@uni-eszterhazy.hu

² ERTL-BAKOS BALÁZS
Magyar Drupai Egyesület, elnök
Brainsum-munkacsoport vezetője
bertl@brainsum.com

development. However, smaller or larger communities of native speakers of different languages are producing content and developing the core system and a large number of different modules in a very wide range of languages.

Drupal 8 has been the biggest update in Drupal's history, available in 100 languages. The basic user guide of the complicated Drupal 8 system is a more than 200 pages' long technical text. It has been translated to 10 languages so far, including Hungarian. This paper is about the Hungarian translation of the text, dealing with the terminology database made by the translators and with the softwares (e.g. FreeTM) used during the translating process, as well as the principles of the Hungarian translation of Drupal in general and of the user guide in particular. The authors of this paper are also Drupal users, and one of them was one of the proofreaders of the text, whose observations about the Hungarian Drupal community's translating and language using practices are also included.

Keywords: Drupal, content management systems, development frameworks, open source systems, translation of technical texts

1.

Elöljáróban szeretnénk leszögezni, hogy e munka szerzőinek egyike sem fordítástudományi vagy terminológiai szakember. Azért vállalkoztak a beszámolóra, mert mindketten régi tagjai a magyar Drupal-közösségnek, egyikük nyelvész és egyetemi oktató, másikuk a magyar drupalos honosító csapat vezetője. A magyar közösség nemrégiben jelentős eredményt ért el: lefordította a tartalomkezelő rendszer terjedelmes kézikönyvét angolról magyarra. A szerzők a projektben részt vettek. A fordítás nem szakfordítói munka, elvégzői olyan lelkes magyar drupalisták, akik tudnak angolul. Ugyanakkor a fordításelmélet és a terminológia talán épp azért profitálhat belőle, mert a „naiv” vagy „laikus” szempontok sokszor egészen mások, mint a szak tudományos megfontolások, valamint itt teljes egészében használatközpontú fordítás született: az egyetlen cél az volt, hogy az angolul nem tudó vagy magyarul tájékozódni akaró kezdő drupalos el tudjon igazodni a tartalomkezelő rendszer használatának első lépéseiben. A fentiek miatt írásunk tehát nem a fordítástudomány vagy a terminológia szemszögéből vizsgálja tárgyát, hanem a fordítás háttérét és folyamatát, valamint eredményét mutatja be.

1.1.

A Drupalról. A Drupal PHP-ben írt, nyílt forráskódú (open source) tartalomkezelő rendszer (content management system – CMS) és fejlesztői keretrendszer, melyet Dries Buytaert fejlesztett ki. A projekt 2000-ben kezdődött. A Drupal szó a holland „druppel” szó angolos ejtést tükröző változata, jelentése: ‚csepp’. A név a drop.org weboldaltól származik, amelynek a kódja volt a Drupal alapja. Buytaert tulajdonképpen „dorp”-nak (hollandul falunak) akarta nevezni az oldalt, de elgépelte a szót, és végül úgy gondolta, hogy az angol ‚csepp’ jelentésű szó jobban hangzik. A Drupal CMS nyílt forráskódúsága miatt nemzetközi mozgalommá vált, amelynek nemcsak elsődleges érintkezési nyelve az angol, de a honosítás kizárólagos forrásnyelve is egyben. Világszerte több százezer lelkes közreműködő használja és fejleszti ezt a szoftvert, amely weboldalak millióit működteti. Az alaprendszer (másképpen

„core”) és valamennyi, több tízezer közösségi (azaz „contrib”) modul sztringjeit³ csak angolról lehet más nyelvekre, így magyarra is fordítani.

1.2.

A Drupal CMS fordításában (is) megkülönböztetik a *többnyelvűsítést* vagy *nemzetköziesítést* (rövidítéssel: *i18n*) és a *honosítást* vagy *lokalizációt* (*l10n*)⁴. Az előbbi a szoftver különböző nyelveken való használatának az előkészítését, a különböző nyelvközösségek szokásaihoz való igazítást, míg az utóbbi a többnyelvű weboldallal kapcsolatos nyelvi műveleteket, valamint azok programozását, az egyes nyelvekre fordítást jelenti. A szoftverekkel végzett nyelvi műveletek típusait mutatja be az alábbi táblázat:

1. táblázat: A többnyelvűsítés és a honosítás különbségei

	TÖBBNYELVŰSÍTÉS	HONOSÍTÁS
ANGOL NÉV ÉS RÖVIDÍTÉS	internationalization, i18n	localization, l10n
CÉLJA	Egy program felkészítése különböző kultúrák eltérő nyelvi igényeinek való megfelelésre.	Egy felhasználói felület átültetése a program készítőinek anyanyelvétől eltérő másik nyelvre.
MŰVELŐI ÁLTALÁBAN	Fejlesztők, programozók	Fordítók, nyelvészek
PÉLDÁK	Nem-latin ábécék (pl. székely rovásírás) tárolásának megoldása, Írásirányok (jobbról-balra, fentről-lefelé)	Mértékegységek átváltása (pl. angolszász → metrikus, F° → C°, stb.), Hasonlatok, példák lecserélése
ROSSZ PÉLDÁK	hard-coded többes szám	E-mail sablonokban "[firstname] [lastname]," megszólítás a magyar szokás helyett.
MUNKACSOPORT A DRUPAL.ORG-ON	Internationalization csoport	Translations csoport
FÓRUM A DRUPAL.HU-N	Többnyelvűsítés topik	Honosítás topik

Forrás: <https://www.drupal.hu/felulet-forditasa-magyarra>

³ Karakterlánc. A szoftverek fordításában gyakran a fordítás alapegysége, lehet szó, kifejezés (szintagma) vagy mondat.

⁴ A rövidítések az *internationalization* és *localization* szavakból származnak, az első és az utolsó betű (i és n, valamint l és n) között 18, illetve 10 további betű van, innen az elnevezés.

1.3.

A Drupal többnyelvűsítésének és honosításának a támogatására külön aloldalt üzemeltet (<https://localize.drupal.org/>). Itt megtekinthető a legutolsó stabil verzió fordításának aktuális állapota nyelvenként. 2019. január 21-én pl. az angolon kívül 6 nyelven volt 100%-ban hozzáférhető a legfrissebb Drupal, a magyar nyelvre fordítottság a 8. helyen szerepelt több mint 98%-os állapottal. Ezt az eredményt valamivel több mint 200 önkéntes magyar fordító érte el, az adat értékelésénél érdemes figyelembe venni, hogy a teljesen lefordított német vagy spanyol Drupalt 456, illetve 614 közreműködő hozta létre. Az oldalon a fentebb megjelölt időpontban 115 fordítói közösség működéséről adtak számot, több mint 7 ezer közreműködővel.

2.

A fordítás a magyar Drupal esetében régóta tudatosan szabályozott folyamat (lásd 2.1.). Az önkéntes fordítók munkásságának köszönhetően az alaprendszereket (core) a kezdetektől mindig 100%-osan lefordítják, sokszor az első stabil verzió hivatalos kiadásának napjáig. Sok más nyelvtől eltérően azonban a core-on kívül számos közösségi modulhoz is teljes körű magyar fordítást készítenek, pl. 45 Drupal 8-ashoz készült modul, valamint a 20 legtöbbször letöltött és telepített Drupal 7-es ún. contrib modul teljes egészében magyar nyelven használható. Nemzetközi összehasonlításban tehát kiemelkedő a magyar lokalizáció, ami különösen annak fényében ad okot a büszkeségre, hogy nagyobb beszélőszámú nyelvekhez (pl. német, spanyol, orosz stb.) képest arányaiban kevesebb közreműködő érte el mindezt. A localize.drupal.org fordítási platformon a magyar honosítási csapatnak több mint 700 tagja van, ebből több mint 200 fordító küldött már be legalább egy fordítást. A csapatnak 9 adminisztrátora van, jelenlegi vezetője pedig jelen cikk egyik szerzője, Ertl-Bakos Balázs. A Magyar Drupal Egyesület⁵ 2014-es megalakulása óta a fordítócsapat e hazai szervezet égisze alatt, annak egyik munkacsoportjaként működik.

2.1.

A Drupalt hazai programozók szakmai csoportja hozta el Magyarországra, és építette fel a 4.3.0-ás verziójával közösségi oldalait, ilyen például a Debian.hu, a Weblabor és a Hungarian Unix Portal, azaz HUP. A magyar fordítás ekkor még nem volt összehangolva, később, a 4.4.0-ás kiadás megjelenésekor még csak a Weblabor által használt modulok voltak magyarul elérhetők. Az ezt követő 4.5.0-hoz azért nem lehetett kész a teljes magyar fordítás, mert még nem voltak véglegesek a sztringek. Az első, bizonyíthatóan 100%-osan magyar nyelven elérhető főverzió tehát a 4.6.0 volt. Az éppen 2006 karácsonyán bejelentett 5.0-rc1 érdekessége pedig az volt, hogy már az első lépéstől fogva lokalizálva lehetett telepíteni Hojtsy Gábor autolocale moduljának köszönhetően. Ezekben a kezdeti időkben a közösség által közzétett modulok esetében még a kettősség volt jelen. A népszerű, sokak által használt moduloknál a fordítási fájl általában megtalálható volt a csomagban. A fejlesztés menetéből következően ez azonban mindig csak az eggyel korábbi változat fordítása

⁵ <http://egyesulet.drupal.hu/>

lehetett, így előfordulhatott, hogy nem volt teljes. Nagy előrelépés volt tehát 2009 szeptemberében a localize.drupal.org platform elindítása, mely innentől egyetlen központi helyre gyűjtötte valamennyi nyelv addig szervezetlenül közzétett fordításait. Ekkor a Drupal alaprendszer (core) 5 és 6 voltak a támogatott főverziók, így ezeknek 5.19-es és 6.13-as kiadásai jelenleg a legkorábbiak, melyek 100%-os magyar fordítása innen elérhető. Utódaik, a 2011-es 7.0 és a 2015-ös 8.0 pedig már elkészültükkor a fordítói közösség oldalán jelentek meg, így ezeknek már nemcsak a végleges kiadása, hanem az azt megelőző alfa és béta verziói is itt követhetők nyomon.

2.2.

A magyar honosító csapat fordítási irányelvei⁶. A szoftverhonosítás alapelveinek a kidolgozása a magyar nyelv esetében már az 1990-es években megkezdődött. A szabadszoftverek (mint amilyen a Drupal is) magyarországi népszerűsítéséért dolgozó FSF.hu alapítvány részéről Koblinger Egmont és Tímár András egy általános útmutatót⁷, míg Daczi László egy *Fordítás HOGYAN* című leírást⁸ készített a Magyar Linux Dokumentációs Projekt számára. Ez utóbbinak egy némileg bővebb kiadását tette közzé Kémenczy Kálmán és Kelemen Gábor a HUP-on⁹. Bár ezen dokumentumok évtizedes múltra tekintenek vissza, a bennük lefektetett alapszabályok és javasolt jótanácsok mind a mai napig helytállóak, a korábbi Drupal-fordítók is nagyrészt az általuk kitaposott ösvényeken haladtak. Ezek az iránymutatások számos részletre kitértek (helyesírás, nyelvhelyesség, stílus, gyakori hibák stb.). Azért is lényeges más szoftverek honosítási gyakorlatát figyelembe venni, mert a Drupalt soha nem önmagában látja a felhasználó, hanem más szoftverekbe ágyazva (pl. operációs rendszer, böngésző stb.), ezért lényeges, hogy egy adott nyelven koherens felhasználói élményt (User experience, UX) nyújtson a magyarra lefordított felület. Képzeljük csak el, milyen zavaró lehet egy kevésbé hozzáértő személy számára, ha például a Windows honlapnak, a Chrome pedig weboldalnak nevezi azt, amit a Drupal webhelynek. Az ilyen helyzetek elkerülése érdekében a Drupal-fordítók igyekeznek szóhasználatukban alkalmazkodni más magyar fordítói közösségek kifejezéseihez (lásd még alább, a terminológiáról szóló részt).

Mint sok más közösségi projektben, a Drupal honosításában is önkéntesek vesznek részt. Éppen ezért különösen fontos, hogy kevés szabadidejüket a lehető legcéltörőbben hasznosítsák. Ezért a localize.drupal.org felületén mindig egy adott modul legutolsó kiadását fordítják. Így biztosítható, hogy a befektetett munka a lehető leghosszabb időtávlatban fog hasznot hajtani másoknak. Hasonló vonatkozik az évek alatt felgyűlt javaslatok elfogadására is: a „Csak a támogatott főverzióit” elv szelle-

⁶ A Drupal nyelvezetének a kialakítására már angolul is gondosan ügyelnek. A CMS honlapján találhatunk angol stíluskalauzt: <https://www.drupal.org/drupalorg/style-guide/content>.

⁷ <http://forditas.fsf.hu/pdf/Utmutato.pdf>

⁸ <http://tldp.fsf.hu/Forditas-HOGYAN/Forditas-HOGYAN.html> (már nem elérhető).

⁹ https://wiki.hup.hu/index.php/Ford%C3%ADt%C3%A1s_HOGYAN

mében jelenleg az adminisztrátorok már csak a D7 és D8-as alapszervekre is elérhető sztringek javaslatát nézik át. Sokan szeretnek könnyen eredményt elérni, ezért nem meglepő, hogy a rövidebb sztringeket fordítják le a legszívesebben. A modulok azonban vegyesen tartalmaznak hosszú, több bekezdéses sűgőleírásokat és rövid, egyszavas gombfeliratokat is. Aki viszont telepíti a modult, nyilvánvalóan szeretné, ha az egészében magyarul jelenne meg, nem csak részlegesen, illetve az angol kifejezésekkel keverve. Éppen ezért az elmúlt években bevezették az „Egy modult teljesre” irányelvüket.

Az alábbiakban következzenek néhány példa annak illusztrálására, hogy a magyar fordítói közösség milyen nyelvi megoldásokat részesít előnyben, illetve utasít el.

2.2.1.

Személytelenség. Mindenképpen alapkövetelmény volt, hogy vállalati környezetben is jól használható fordítás készüljön, így a tegezés használatát eleve kizárták. Három lehetőség maradt, a magázás, a személytelen, illetve a magyar könyvekben gyakran használt többes szám első személyű használat. Végül ez utóbbi kettő mellett döntöttek, mert úgy ítélték meg, hogy ez az a megoldás, ami egyenlő távolságra van a magázástól és a tegezéstől, és mindkét igényt megfogalmazó számára elfogadható. A stílus tehát elsősorban személytelen, illetve ahol ez nem oldható meg jól, ott többes szám első személyben szól. Egy példa ennek érzékeltetésére:

X Tegező: Biztosan törölni szeretnéd a blokkot?
X Magázó: Biztosan törölni szeretné a blokkot?
X T/1: Biztosan törölni szeretnénk a blokkot?
✓ Magyar Drupal: Biztosan törölhető a blokk?

1. ábra: A tegezés és magázás elkerülése a Drupalban

Forrás: <https://www.drupal.hu/forditasi-iranyelveink>

A megszélyesítés elkerülése vonatkozik a felhasználóra és a kiszolgálóra, a programra egyaránt, ezért a megszólítást (tegezés/magázás) és a személyes toldalékokat is kerüljük. Néhány helyen nem tudtak jobbat találni a magázásnál – ezek főleg a felhasználó adataival foglalkozó modulokban fordulhatnak elő.

A Drupal nyelvezetére az érzelmi semlegesség is jellemző, amit az alábbi példa illusztrál („Másképpen megfogalmazva: Drupalt használni egy lehetőség, ezért soha nem utasítjuk a felhasználót egy művelet elvégzésére.”):

X Tegező: A beállítások oldalon add meg a blokk nevét!
X Magázó: A beállítások oldalon adja meg a blokk nevét!
✓ Magyar Drupal: A beállítások oldalon adható meg a blokk neve.

2. ábra: A felszólító mód elkerülése a Drupalban

Forrás: <https://www.drupal.hu/forditasi-iranyelveink>

2.2.2.

Más projektekhez hasonlóan problematikus a névelők használata, amikor azokat automatikusan elhelyezett tartalmak elé kell illeszteni. Kerülik az „a(z)” típusú névelőhasználatot. Sajnos, nem minden esetben szerencsés magyar nyelven a névelő elhagyása, ennél jobbat azonban nem tudtak kitalálni. Az alábbi példákban a @user változó helyére a Drupal az oldal előállításakor helyez be egy értéket:

X Helytelen: A @user felhasználó törölve lett
X Helytelen: Az @user felhasználó törölve lett
X Helytelen: A(z) @user felhasználó törölve lett
✓ Magyar Drupal: @user felhasználó törölve lett

3. ábra: A névelőhasználat elkerülése a Drupalban

Forrás: <https://www.drupal.hu/forditasi-iranyelveink>

2.2.3.

Hasonló kérdés a többes számok használatának problémája, ahol szintén nem tartják járhatónak a „felhasználó(k)” típusú fordítást. Ehelyett olyan változatot használnak, amely az adott helyzetben megfelelőbb. Általában a többes számot alkalmazzák. Például:

X Helytelen: Bejelentkezett felhasználó(k)
✓ Magyar Drupal: Bejelentkezett felhasználók

4. ábra: A többes szám használatának módja a Drupalban

Forrás: <https://www.drupal.hu/forditasi-iranyelveink>

2.2.4.

A Drupal három alapértelmezett, különböző hosszúságú dátumformátumának a honosítása:

MEGNEVEZÉS	MEGADÁS PHP-BAN	EREDMÉNYEZETT KIMENET
RÖVID	Y. m. d. H.i	2016. 10. 28. 14.21
KÖZEPES	Y. F j. H.i	2016. október 28. 14.21
HOSSZÚ	Y. F j., l H.i	2016. október 28., csütörtök 14.21

5. ábra: A magyar dátumformátumok beállítása a Drupalban

Forrás: <https://www.drupal.hu/forditasi-iranyelveink>

Mindezek mellett még számos apró helyesírási, tipográfiai irányelv is van. Lényeges a vitás kérdések eldöntésében alkalmazott eljárás: „Közösen döntünk. Előfordul, hogy több lehetőség közül nem mindig a megfelelő fordítást választjuk, vagy nem találjuk meg az alkalmas magyar fordítást egyes angol fordulatokhoz, kifejezésekhez. Lehet, hogy nem a megfelelő stílust vagy mondatszerkezeteket választjuk bizonyos fordítások során, esetleg nem egységes vagy félreérthető a szóhasználatunk.

Az ilyen hibákkal kapcsolatos jelentéseket is szívesen látjuk. Mindig szívesen fogadunk azonban új ötleteket, javaslatokat a fordítással kapcsolatban számos elérhetőségünk bármelyikén” (<https://www.drupal.hu/forditasi-iranyelveink>).

2.3.

„Ahhoz, hogy a fordított szövegek koherensek legyenek és a megfelelő kohéziót is megteremtse a fordító, a forrásnyelven és a célnyelven egyaránt törekedni kell a terminusok következetes használatára. A terminusok a szövegkohézió kialakításához lényegesen járulnak hozzá a fogalmi ismeretek közvetítésével. A szakszövegek fordításakor fontos a kognitív tartalom fogalmi rendszerének megőrzése és koherens megjelenítése. A terminusok – mint a fogalmak jelölői és egyben jelentésük közvetítői – ezért jelentős szerepet játszanak a szövegekben, következetes és pontos használatuk elősegíti a koherencia megvalósulását” (FÓRIS 2019: 211). A Drupal rendszer és a kézikönyv fordításában is kulcskérdés a terminológia. A szoftverek fordításának és honosításának a terminológiai kérdéseiről magyarul eddig nem sok munka íródott (de pl. lásd DEMECZKY 2008). Az egyes szoftvereket használó közösségek jobb híján maguk próbálják megoldani a terminológiai problémáikat (lásd 2.2.).

Szavak, amiket nem fordítunk:

Mert alakilag már teljesen asszimilálódtak a mindennapi köznyelvben, jelentésük széles körben ismert, magyar megfelelőt csak nehézkesen találni rájuk.

API (Application Programming Interface)
export
import
memcache
panel
platform

Különleges karakterek nevei

A „jel” szót csak akkor írjuk mögéjük (például *dollár jellel*), ha szükséges, így például nem *csillag jellel*, hanem simán csak *csillaggal*.

asterisk (*) – csillag
at (@) – kukac
ampersand (&) – és jel
backslash (\) – visszaper (főként Windows-hoz kötődik, a Unix-örökségű webes közegben ritka)
brace { és } – kapcsos zárójel
bracket [és] – szögletes zárójel
bullet (•) – listaelem, felsorolás-pont
colon (:) – kettőspont
comma (,) – vessző
dash (–) – gondolatjel (hosszabb, mint a **hyphen/minus**)
dollar (\$) – dollár jel
dot (.) – általános pont (lásd **period/full stop** és **decimal**)
decimal (.) – angolban tizedespont, magyarban tizedesvessző (, **comma**)
ellipsis (...) – hárompont (külön karakter, *nem* három darab sima pont egymás után)
euro sign (€) – euró jel (informatikában ritka)
full stop (.) – mondatzáró pont (**period**) brit neve (az USA-féle Nemzetközi angolt követő informatikában ritkán említik így)
greater-than (>) – nagyobb jel (megjegyzéséhez tippet lásd **lower-than**)
hashmark (#) – kettőskereszt
hyphen (-) – kötőjel

6. ábra: Részlet a magyar fordítócsapat „szószedet”-éből a localize.drupal.org oldalon

Forrás: <https://localize.drupal.org/node/204>

„A terminust a jelentéséről és az adott kommunikációban betöltött szerepéről lehet felismerni; de a jelentés absztrakt fogalom, amely (legtöbbször) nem a fordítandó szövegben található meg, hanem az egyéni elmében és a közös szakmai tudásban. Vagyis csak onnan ismerhetjük fel, ha valahol valaki már rögzítette (összekapcsolta) a célnyelvi és a forrásnyelvi szóalakot, és/vagy a definíciókat egyik vagy mindkét nyelven. Ezért sem nélkülözheti a fordító a terminológiai szótár vagy a terminológiai adatbázis segítségét” (FÓRIS 2019: 213). A Drupal fordításának több mint tízéves története során létrejöttek olyan terminológiai segédeszközök, amelyek segítik a fordítók munkáját. A localize.drupal.org oldalon a magyar fordítói csapatnak saját szöszedete van¹⁰. Ebben – a nevével ellentétben – nemcsak szavak, hanem írásjelhasználati útmutatók, kifejezések, mondatok is találhatóak. Az oldalon hozzászólások formájában eszmecsere is zajlik a terminológiai kérdésekről, rendszeresen a szavazások egy-egy szakkifejezés magyarításával kapcsolatban.

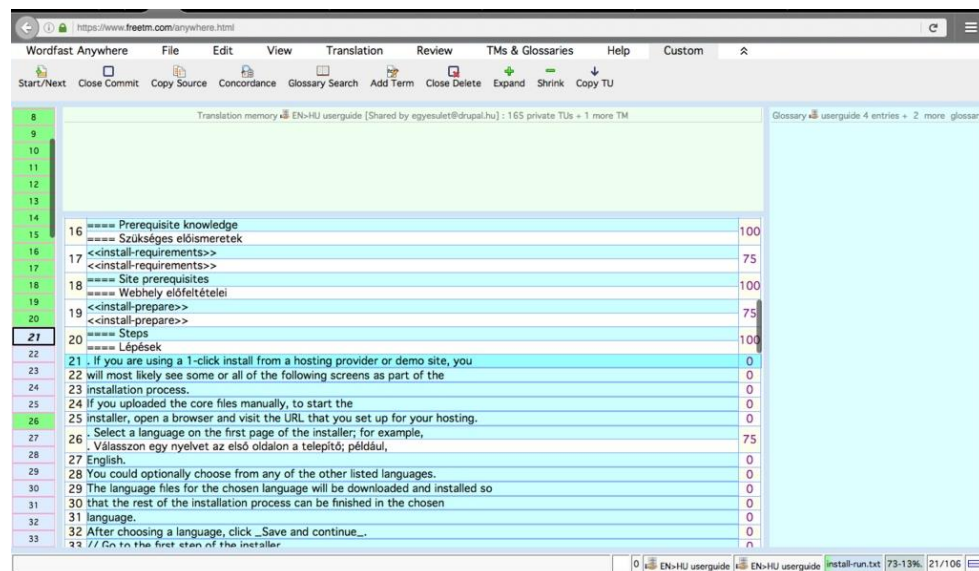
2.4.

A szakfordításban ma már elengedhetetlen a modern fordítási környezetek (ÁBRÁNYI 2015) használata. „A fordítókat segítő számos eszközt összefoglaló néven CAT-eszközökként emlegetik (pl. fordítómemóriát tartalmazó eszközök, terminológiakezelők, korpuszelemzők, szótárak, kiadványszerkesztő programok), illetve ezeknek azt a fajtáját, amely fordítómemóriát tartalmaz, fordítási környezetnek hívják (részei pl. a fordítómemória, a terminológiakezelő, a szöveg-párhuzamosító)” (FÓRIS 2019: 214). „Ezeknek a terminológiai adatbázisoknak az elkészítésére, kezelésére ma már számos fordítástámogató rendszer (fordítási környezet) létezik, melyek általában két alapvető részből állnak: fordítási memóriából (angolul translation memory, TM) és terminológiai adatbázisból (angolul terminology database, TD)” (FÓRIS 2018: 84). A Drupal 8 kézikönyvének a fordítása során a résztvevők a FreeTM (Wordfast Anywhere)¹¹ fordítási memóriáját használták. Ez a szolgáltatás alapértelmezetten bekapcsolja a IATE szöszedetet¹² és a gépi fordítást (Machine Translation, azaz MT), ám ezek helyett a csapat saját fordítómemóriáit használta: a d8mem a Drupal 8 teljes UI-jának lefordított sztringjeit, a d8ug pedig a kézikönyv mások által már beküldött karakterláncait tartalmazza. Ezeket a felhasználók a FreeTM felületén meg tudják egymással osztani, az alapértelmezett fordítómemória és szöszedet helyett ezeket kell beállítani. A konkrét fordítási műveleteket a drupal.org oldalon kell kezdeményezni, ehhez ott is regisztrálni kell. A kézikönyv egyes fejezetei drupalos szaknyelven szólva „issue”-ként szerepelnek az oldalon, amelyeket a felhasználók magukhoz rendelhetnek. Ezután a kiválasztott fejezetre mutató linket megadják a FreeTM felületén mint forrásfájlt, így az kezelni tudja, és a szerkesztett szövegben automatikusan behelyettesíti a megtalált sztringeket. Az elkészült szövegeket a fordító visszatölti a drupal.org-ra, ahol először véleményezik, majd elfogadásra kerül.

¹⁰ <https://localize.drupal.org/node/204>

¹¹ <https://www.freetm.com/>

¹² <http://iate.europa.eu/SearchByQueryLoad.do>

7. ábra: A FreeTM (Wordfast Anywhere) fordítómemóriájának működése a magyar Drupal 8 kézikönyv fordítása közben

Forrás: <http://balagandrupal.blogspot.com/2016/09/using-freetmcom-to-translate-drupal-user-guide.html>

3.

A Kézikönyv magyar fordítása

A témakörök lefordításában és javításában eddig közreműködtek (ábécé rendben):

- akos (Pronovix)
- balagan (Brainsum)
- Balu Ertl (Brainsum) – főszervező
- Kalcsó Gyula
- Major Zsófi
- Oroszvári Péter (Cheppers)
- Pandelon
- Péterová, Dominika (Brainsum)
- Vass Laura (Pronovix)

8. ábra: A Drupal 8 kézikönyv magyar fordításának közreműködői

Forrás: https://www.drupal.org/hu/docs/user_guide/hu/attributions.html

A 9 fős csapat összehangolt munkájának eredményeképpen elkészült a Drupal 8 kézikönyv teljes magyar fordítása¹³, amely 14 fejezetet, szójegyzéket és tárgymutatót is tartalmaz. Az elkészült szöveget két lektor olvasta át és javította, a cél a lefektetett nyelvhasználati alapelveknek (a Drupal-fordítás hagyományainak) és a helyesírási

¹³ https://www.drupal.org/hu/docs/user_guide/hu/index.html

szabályoknak a betartásán túl a szöveg gördülékenységének, ezáltal jól olvashatóságának, valamint az érthetőségnek a biztosítása volt. A közreműködők remélik, hogy munkájuk által sikerül hozzájárulniuk ahhoz, hogy a Drupal tartalomkezelő rendszer népszerűsége a magyar anyanyelvű felhasználók körében is tovább nőjön, valamint ahhoz, hogy a kezdő magyar felhasználók megfelelő minőségű forrásból tájékozódhassanak, ha a Drupal használata mellett kötelezik el magukat.

IRODALOM

- [1] Ábrányi Henrietta (2015). Fordítási környezetek. In Horváth Ildikó (szerk.): *A modern fordító és tolmács*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó, pp. 147–160.
- [2] Demeczky Jenő (2008). Terminológia a szoftveriparban. *Magyar Terminológia* 1/2., pp. 189–204.
- [3] Fóris Ágota (2018). Fordítás és terminológia: a terminológia szerepe a fordítási folyamatban. In Robin Edina, Zachar Viktor (szerk.): *Fordítástudomány ma és holnap*. Budapest: L'Harmattan, pp. 71–90.
- [4] Fóris Ágota (2019). Új tendenciák és módszerek a fordítási folyamatban: a terminológia és a dokumentáció szerepe. In Szoták Szilvia (szerk.): *Diszciplínák találkozása: nyelvi közvetítés a XXI. században*. Budapest: Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda, pp. 211–219.